9 МАЙ—ҒАЛАБА БАЙРАМИ КУНИ!

«ИНСОН ВА ҚОНУН» • КУШ — ӘДИЛЛИКТЕ

Газета 1996—жыл 1-сентябрьден баслап шыға баслады

9 МАЙ 1997 жыл

№ 16 (23)

ЖУМА

сатыўда еркин баҳада

АДАМ ХӘМ НЫЗАМ

ҚАРАҚАЛПАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҲУҚЫҚ ҚОРҒАЎ УЙЫМЛАРЫНЫҢ ЖӘМИЙЕТЛИК—ҲУҚЫҚЫЙ ГАЗЕТАСЫ

1941—45 йиллари бўлған уруш дунё халқлари бошига тушган энг катта мусибатлардан бири эди. Ўзбек халқи, шунинг билаң бир қаторда қорақалпоқ халқи ҳам барча билан бабарбар фашистларнинг тажовузкор урушига қарши жангларда қатнашиб, Ғалабага ўз ҳиссаларини қўшдилар.

Прокуратура идораларида хизмат қилган, ҳозирда нафақада шунга қарамай, қонунни ҳимоя қилишдек муқаддас вазифадан кўнгил узолмай доим уз маслаҳатлари, тажрибалари билан уртоқлашиб келаётган уруш ва меҳнат фахрийларимизни улуғ айём—Ғалаба байрами билан муборакбод этамиз!

Узбекистон Республикаси Президентиң И. А. Каримов таъкидлаганидек:

УЛУҒ АЙЁМ—ҒАЛАБА БАЙРАМИ МУБОРАК БЎЛСИН!

«Бу байрамни нишонлар эканмиз, ер юзини фашизм балосидан озод қилган, ўзларининг фидойилиги билан бугунги ҳаётимизни, беғубор осмонимизни сақлаган оталаримиз, акаларимизнинг жасоратини фахр билаң эслаймиз, уларга тасаннолар айтамиз.

Бу байрамни нишонлар эканмиз, ватанимизнинг тўрт юз минг фарзанди, жанг майдонларидан қайтмаганларни, шаҳид бўлганларни, умри хазон бўлганларни чуқур изтибор билан эслаймиз, уларнинг халқимиз юрагидаги ўчмас хотираси олдида бош эгамиз.

Бу байрамниң нишонлар эканмиз, кечани-кеча, кундузни-кундуз демай, фронт орқасида меҳнат қилган фидойи юртдошларимизни, «қорахат» юрагини доғлаган ота-оналарни, гулдай умри хазон бўлган келинчакларни, ота меҳрига тўймаган етим-есирларни эсламасдан иложимиз йўқ.

Бу байрамни нишонлар эканмиз, ҳар биримизнинг дилимиздаги яралар янгиланади. Чунки, юртимизда урушдан жафо чекмаган бирорта хонадон, оила йўқ.

Жанг майдонларида ҳалоқ бўлган қаҳрамонларнинг руҳи покларини доимо хотирамизда сақлаш, сафимизда ҳаёт юрган мўътабар фахрийларимизни ҳар томонлама эъзозлаш — барчамизнинг инсоний бурчимиз, қиёмат қарзимиз бўлмоғи керак.

Уруш майдонларида қурбон бўлганларни, ҳаётдан кўз юмганларни —илоҳим, уларнинг арвоҳлари шод бўлсин —ҳаёт тургунча эслаймиз, уларнинг мўътабар хотираси олдида бош эгамиз.

Бугун осмонимиз мусаффо ва беғубор, халқимиз, юртдошларимиз тинчлик, осойишталик вазиятида яшамоқда, хизмат қилмоқда.

Бундай ҳаётга етиш учун сиз, азизларнинг ҳам ҳиссангиз чексиз. Буни ҳеч ким, ҳеч қачон эсидан чиқармаслиги керак.

ТАҲРИРИЯТ.

ӘДИЛЛИК ЕДИ ӘРМАНЫ

Халық даналығында әдиллик ҳаққында өтмиште ҳәм соңғы дәўирлерге шекем айтылып киятырған маржан сөзлер бар. Оны үлкен тойларда, отырыспаларда, халық ядында мәңги қалған адамлардың әдиллиги туўралы аңыз әңгимелерди тыңлаған еситкен сайын еситкиң келеди.

Әлбетте бул ата-бабаларымыздан қалған теберик мийраслар, бизди бахытлы жолларға баслайды десек орынсыз болмайды.

Сондай әпсана, аңыз, гүрриңлерди көп оқып, үйренген, жаслайынан өзине қәлиплестирген, әдилликти әрман етип, сол жолдан таймаған халық перзентлери де аз емес. Солардың бир өмиринше бир кәсипте минсиз мийнет ислеген Сабыр Тилепов болып есапланады. Ол жақсылардың жақсысы сыпатында танылған инсан еди. Оған бир мәртебе мийман болып, сәўбетлесип, гүрриңлескен, бирге ислескен ямаса жолдас болған инсан өзинде өшпейтуғын ләззетке бөленер еди. Ондағы әлпайым, жайдары минез, салдамлылық, әдеп-икрамлылық, шыдамлылық, сыпайылық, ырас сөзлилик ҳәм ҳадал кеўиллилик мудамы оның жүрек төринде сақланып турды.

Мен оны 1948-жылдан бери жақсы билемен. Ис үстинде талай мәртебе ушырастым. Шымбай қаласында қоңсы болып отырдық. Бир күни ол өзиниң кабинетине кирип келип жазыў столына отырды.

—Күтиўшилер көппе?—деди ол хаткерине.

— Ҳәзирше еки адам.

— Биримлеп кирсин.

Басына гүлли орамал тартқан қыз кирди.

— Қандай ис?

— Жолдас судья мен турмысқа шығажақпан.

— Болады, қутлықлайман.

— Рахмет. Бирақ ис олай емес жолдас судья. Болажақ зайыбым ЗАГС тен өтежақ емес, сонда мен оның нызамлы зайыбы боламанба?—деп қысынып төмен қарады.

— Меннен қандай жәрдем керек?

— Егерде ЗАГС тен өтпесем, мен оның нызамлы зайыбы бола аламанба, жоқпа?—деди қыз алдыңғы сораўын тәкирарлап.

— Нызамлы зайыбы бола алмайсыз.

— Басқа адамларда сондай деп атыр. Бирақ оған исенбеген едим. Сизге исенемен. Түсиндим. Рахмет жолдас судья.

Қыз шығып кетти, оның орнына емизиўли балалы ҳаял келип отырды. Ол көзине жасы сорғалап, кеўли бузылып кетти. Судья оны отырғышқа отырғызды. Бир кесе шай берди. Кеўлин алды.

— Жолдас судья, мен азапланып жүрмен. Мени зайыбым узақтан алып келди. Енди оңысыўым қыйын болып отыр. Нәресте балам менен қайда бараман... Мени алып келген кийеўим Армия хызметинде болды. Сол жақта таныстым. Бир-биримизди сүйип қалдық. Турмыс қурдық. Әскерий мүддети питкен соң Қарақалпақстанға бирге кетиўди усынды. Мен келисим бердим. Бирақ зайыбымның туўысқан-туўғанлары ата-анасы —«Бизиң бала цыған алып келди» деп бизлерди масқаралады. Арамызға от таслады. Күйеўимниң анасы баласына —«ҳаялыңды өзиниң елине қайтарып жибер» деп қоймады. Күйеўим мени баласын умытпайды... Судья қапа ҳаялдың кеўлин алып, заң-законды тереңнен түсиндирди.

— Күйеўиңиз басқаға үйлене жақпа? —деп сорады.

— Жоқ, жоқ, жолдас судья;—Ол, меннен басқаны сүймейди. Екеўимиз ҳәр күни қосылып жылаймыз. Ол, анасына күши жетпейди. Не ислеймиз?

— Судья ойланып қалды. Бундай жағдайда қалай болады...? Сабыр Тилеповқа мәселе анықланды. Жас жубайларға турмыс апатшылығы көринип тур. Бирден шешип жибериў мүмкин емес. Ойланыў керек... Сонда судья Тилепов:—

— Дәслеп маған арза жаз! Өзиң жаза аласаңба?

— Жазаман. Орта мағлыўматым бар...

Ҳаял шығып кеткен соң судья тағы ойланып:—Ис аўыр екен...

— Гей биреўлер ойлайды, суд текте ҳүжжетлерге сүйенеди дейди. Ол дурыслыққа жатпайды. Тири адамлар менен ис жүргизиў керек. Ҳәр адамның өзиниң қуўанышы, қайғысы бар. Сол адамлар менен ҳүжжет арқалы көрисиўимиз керек...

Адам тәғдирине жеңил-желпи қараўға болмайды. Бул ең баслы мәселе...

Сабыр Тилепов оғада тәжирийбели судья еди. Ол ҳәр бир ис үстинде тереңойланбай, анығына жетпей ҳүким шығармас еди. Сол ушында оның ҳүкимлери бузылмастан толығы менен тастыйықланып келетуғын еди...

Суд алдында көп ислер анықланып шешилген. Оның шығарған ҳүкиминиң әдиллигине қызығып адамлар суд залына лыққа толып, тым-тырыс, силтидей тынып, ҳүкимди оқығанша асығып отырар еди...

Адам тәғдири ҳақыйқатшылық пенен жазылған ҳүкимди ҳәмме тик турып тыңлап, әдил ҳүкимге ҳәмме алғыслар айтып тарқасар еди.

Мысалы: Бир колхозшы судқа арза береди. Арза мазмуны мынадай.

Районлық ақша бөлиминиң агенти Қурбаниязов, адамлардан квитанция бермestен салық ақша жыйнап алған. Алған ақшалары ушын жасалма өтирик «квитанция» берген. Бирақ, ол судта мойынламаған. Жасалма квитанциялар экспертке жиберилип тексерилгенде Қурбаниязовтың жасырын сырлары әшкараланып 10 жыл қамақ жазасына ҳүким етилген.

Сабырдың көп хызметлериниң бири—Жәмийетлик ҳәм жеке меншиктиң мүлклерин урлаўшыларға қарсы аяўсыз гүрес жүргизиўден ибарат еди. Оны шаққан, зийрек, тапқыр, искер, әдил болыўға үйреткен Шымбай судьясы болып, дәслепки ислегенлерден Әбдирейим Мәдреймов, Бекман Тәжиевлар еди. Сабыр оларды көргенде «устазларым сизлерге миннетдарман» деп ҳүрмет ететуғын еди.

Сол себепли ол қайта-қайта мийнет адамлары тәрепинен халық судының председатели болып сайлана берди. Оның әкеси Тилеп, анасы Палбиий Хожанияз қызы нағыз мийнет адамы болды. Күн кешириў қыйын болған күнлерде баласы Сабыр Шымбайдағы балалар үйинде тәрбияланды, оқып билим алды. Оның басып өткен өмир жолы менен атқарған хызметлери туўралы қысқаша айтып өтпекшимен.

1941-жылы Шымбай районлық халық судында секретарь (хаткер) болып ислеўден баслады. 1942-жылы халық судының орынлаўшысы болып исследи. Ол 1943-жылдың февралынан 1965-жылдың декабрине шекем Қыпшақ, Төрткүл Шымбай, районларының ҳәм Нөкис қаласының халық судьясы, ал 1965-жылдың декабринен, өмириниң ақырына шекем Қоңырат районының халық судының председатели болып исследи.

Сабыр Тилепов өндиристен қол үзбестен 1952-жыл еки жыллық юридикалық мектепти табыслы питкерди. Ал соннан кейин республикамыздағы белгили юристлери болған Б. Бержанов, Д. Нысановлар менен бирге оқып Ташкент қаласындағы Ленин атындағы мәмлекетлик университеттиң юридикалық факультетин питкерип, жоқары қәнигели юрист атағын алды.

Уллы Ўатандарлық урыстың жалынлы жылларында мийнеткешлер массасы арасында белгили-үгит нәсиятшы болды: «Бизиң исимиз ҳақ, биз жеңемиз» деп халықты исендирди. Фронт ушын мийнет етиўге рухландырды.

Ол өзиндей искер шәкиртлер таярлап шығарды. Жаңабай Дәўекеев,—адвокатлар коллегиясында, Клара Ерниязова—Қарақалпақстан Жоқарғы судының ағзасы, Жәнибекова—Нөкис қалалық халық судьясы болып табыслы исследи.

Сабыр Тилепов отыз үш жыл даўамында үсликсиз арасын үзбестен халық судьясы болып минсиз мийнет исследи. Халықтың өзине көрсеткен исенимин ақлаў ушын барлық күшин жумсады. Ол жәмийетлик жумысларға белсене қатнасты.

Аўа да. Егер ол тири болғанда быйылғы жылы 70 жыллық мүшели мерекесине өзиде қатнасқан болар еди, Әттең... сум әжел оны 50 жасында (1973-жыл 1-июнь) арамыздан мезгилсиз алып кетти. Оның денеси Қоңыраттағы «Даўыт ата» қойымшылығына жерленди.

«Орнында бар оңалар» дегендей Сабыр изинде өшпес из қалдырды. Зайыбы мийнет ветераны пенсионер Ақылай менен екеўи 8 перзент өсирип тәрбиялады. Барлық перзентлери әдеп-икрамлы, билимли, тәртипли, өз ислериниң маманы болып ержетип атыр.

Сабыр Тилеповтың хожалығы ҳәзир Нөкис қаласындағы проезд Буденный көшесиниң №17 жайында жасап атыр. Оның арзыў-әрманы әдиллик еди. Сол ушын ол халықтың ҳүрметине бөленди. Халық қуўанса, олда қуўанатуғын азамат еди. Бир неше мәртебе мийнеткешлер депутатларының районлық ҳәм қалалық кеңеслериниң депутаты, партия комитетлериниң ағзасы болып сайланды.

Өзбекстан Республикасы менен Қарақалпақстан Республикасы Жоқарғы Кеңеслериниң ҳүрмет грамоталары, В. И. Лениниң туўылған күнине 100 жыл толыўына арналған юбилейлик медаль менен нaградланды.

Халқы ушын жаслайынан пидәкерлик пенен минсиз мийнет еткен, изинде өшпейтуғын из қалдырған бул әжайып инсанның исмин мәңгилестириў мақсетинде оның жасаған көшесин, Сабыр Тилепов көшеси деген ат пенен атасақ орынсыз болмас еди. Ол, заманымыздың ҳақыйқый нураный инсаны еди.

Турсынбай ӘБДИМУРАТОВ,
Журналист, урыс ҳәм мийнет ветераны.

НЫЗАМ ОРЫНЛАНЫЎЫ МЕНЕН КҮШЛИ

Мәмлекетимиздиң тийкарғы уйымларының бири болған суд—әдил судлаўды әмелге асырыўшы бирден-бир ҳәкимият болып есапланады.

Солай екен, биз әдил судлаўды әмелге асырыўда пуқаралардың тыныш, татыў жасаўын нызамға бойсынған ҳалда алып барыўымыз лазым.

Президентимиз—«инсанның ең тийкарғы ҳуқықларының бири бул тыныш жасаў ҳуқықы болып оны нызамлы қаламыздың ҳуқық қорғаў уйымларының ўазыйпасы болып есапланады»—деп атап өткениндей,

Қаламыздың ҳуқық қорғаў уйымлары менен бир қатарда Нөкис қалалық суды әдил судлаўды әмелге асырыўда бир қатар жумысларды иследи.

1996-жылы 577 жынаятлы, 599 пуқаралық, 2397 административлик ислер қаралып өз шешимин тапты.

Судланғанларға жаза таярлаўда Нөкис қалалық суды ҳәр бир конкрет ис бойынша жынаятлы ҳәрекеттиң жәмийетлик қәўиплилик дәрежесин ислеген қылмыстың ақыбетин жынаятшының шахсын сондай-ақ жуўапкершиликти аўырластырыўшы ҳәм жеңиллестириўши жағдайларын есапқа алған ҳалда жаза белгиледи.

Нөкис қалалық судында жаза белгилеў практикасын анализлеп қарағанымызда судланғанлардың 60 % қамақ пенен байланыслы жаза белгиленген.

Қаламызда соңғы ўақытлары меншикке, жәмийетлик тәртипке қарсы жынаятлардың өсиўи, жәмийетлик тәртипти қатаң беккемлеўди жәмийет ағзаларын ис пенен тәмийинлеўди, халықтың турмыс дәрежесин көтериўди ҳәм басқа да көплеген сиясий-экономикалық жағдайларды өзгертиўди менен әмелге асырыўды талап етеди. Себеби тек қатаң жаза бериў менен жынаятшылықты азайтыўға ерисиў мүмкин емес. Усындай тәшиўишли жағдайларда жынаятшылыққа қарсы гүресиў менен тийкарғы органлар ИИМ-ги, прокуратура, суд уйымлары жумысларында талапшаңлық артыўы керек. Себеби ишки ислер бөлиминиң барлық бөлимлери, экономикалық жынаятларға қарсы гүресиўши бөлим, тергеў бөлими, жас өспиримлер менен ислесетуғын инспекторлар, жайлардағы участкалық инспекторлар өз жумысларын жаңаландырып нәтийжелерге ерисиўи лазым.

Сондай-ақ, прокуратура уйымлары өзиниң көплеген бөлимлери арқалы халық хожалық тараўларында нызамлардың дурыс орынланыўын жоқары дәрежеде бақлап барып, жынаятшылықтың алдын алып жәмийетшилик тәртипти беккемлеўде үлкен-үлкен жумысларды әмелге асырыўы лазым.

Ал суд органы ҳәр бир жынаятшыға ислеген қылмысына жараса тийисли жаза муғдарын белгилеп ҳәр бир ис жуўмағын жәмийетшиликке жеткериў илажын ислеўи лазым.

Нөкис қалалық суды алдында үлкен ўазыйпалар турыпты, жынаятшылыққа қарсы гүресте нызам күшинен толық пайдаланыў, нызам үстемлигин тәмийинлеў биринши бас мәселе. Ҳеш ким жынаятшы болып туўылмайды. Солай екен, жәмийетимиз жынаятшылықтың алдын алыў ушын мектеплерде, оқыў орынларында, кәрхана ҳәм мекемелерде жаслар тарбиясына олар ортасында ҳуқықый тәртипти күшейтириўге итибар берип, нызамларды ҳүрметлеўди баслы ўазыйпа деп түсиниў керек болады.

Ҳәзирги қыйыншылыққа толы дағдарыслы турмысымыз басқа да тараў хызметкерлери менен биргеликте ҳуқық қорғаў уйымларының хызметкерлеринен үлкен жуўапкершилик ҳәм исшеңлик талап етилип отыр. Өйткени, жәмийетимиздеги экономикалық қыйыншылықлар ҳәр қыйлы жынаятлардың кескин түрде күшейиўине белгили тәсирин тийгизбекте. Адамлардың жумыс орынларының қысқарыўы нәтийжесинде келип шыққан жумыссызлықтың салдары, күн көристиң қыйыншылығы майда урлықтан баслап ири үй мүлклерин, ҳәр қыйлы затларды урлаў, адамлардың өмирине қыянет етиў жағдайларына алып келмекте. Биз ҳәммемиз ислеген қылмысқа мынаў майда екен, мынаў ири екен деп бийпарўа қарамаўымыз тийис. Өйткени ислеген бир жынаят екиншисине ап аңсат жол ашып береди.

Жәмийетимизде ушырасып атырған иллетлерге тек ғана заң хызметкерлери гүресип қоймастан, ал пүткил жәмийетшилик болып күш салыўымыз керек. Бул исте әсиресе баспа сөз, радио ҳәм телевидение хызметкерлерине үлкен жуўапкершилик жүкленген.

Нөкис қалалық судында машқалалар жеткиликли. Ҳәзирги ўақытта ҳәр бир судьямыз айына 49 истен қарайды, күнине 2 истен қараўға туўра келеди. Ал олардың ишинде 3—4 күнлеп ҳәптелеп қаралатуғын ислер де болады. Усыған байланыслы орынларға барып жәмийетлерге лекциялар оқыў, ислерди ўақыя болған жерге барып қараў мүмкиншиликлерине де ийе бола алмай атырмыз. Бирақ қаладағы мекеме, шөлкем, кәрханалар менен қатнас жоқ емес. Барлық ислеген жынаятлар бойынша жуўмақластырып қайсы мекемеде ямаса шөлкемде жынаят ислеген пуқара көп болса, сол жерге илажлар көрилиўи жынаяттың өсиўиниң алды алыныўы кереклиги айтылып хат жиберилди. Соңғы ўақытлары мәкан кеңеслерине үлкен күш берилип атыр. Олар менен бирге ислесип, жәмийетке тәсир етемиз деген ниийетлеримиз бар.

Д. ХОЩАНОВА.

Нөкис қалалық суды баслығы.

ЯНГИ ҚОНУНЛАРИМИЗ АМАЛДА

Республикамиң мустақилликка эришганидан бери давлат тузумимизда, жамиятимизда бир қанча узгаришлар руй берди. Шуниң билан бир қаторда жамиятни ва шу жамиятда яшовчи фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини, мулкларини ҳимоя қиладиган, адолатпарвар, инсонпарвар қонунлар ишланиб, ўзгаришлар киритилди.

Бунга Ўзбекистон Республикасининг янги қабул қилинган Конституцияси, жиноят қонуни, меҳнат қонуни, ер тўғрисидаги қонун, мулк тўғрисидаги қонун, гаров тўғрисидаги, никоҳ ва оила тўғрисидаги, давлат солиқ идоралари тўғрисидаги қонунлар ва энг сунги қабул қилиниб, 1997-йил 1-мартдан қонуний кучга кирган адвокатура, давлат нотариати фуқаролик қонунлари бунга мисол бўла олади.

Бу қонунлар ҳуқуқий давлат қураётган ёш Ўзбекистон ва унинг фуқаролари учун муҳим аҳамиятга эгадир. Бу қонунлар Ўзбекистон фуқароларининг қонун олдида тенг ҳуқуқлилигини ва тенг жавобгарлигини узида белгилаган ҳолда миллий муносабатларимизни, миллий урф-одатларимизни, миллий қадриятларимизни ўзида акс эттирган, дунё миқёсида амалда бўлган «Инсон ҳуқуқлари декларацияси» нормалари талаби даражасида, ва бозор иқтисодиётларига мос равишда қабул қилинган қонунлар.

Яқиндагина қабул қилинган фуқаролик қонунининг кучга кириши ва ҳаётга татбиқ қилиниши эришган катта муваффақиятларимиздан бири бўлди. Чунки, кундалик ҳаётимизда, иш тажрибамизда фуқаролик, меҳнат, ер, турар жой, мулк тўғрисидаги, никоҳ ва оила тўғрисидаги қонунлар билан кўп ишлашга тўғри келади. Фуқаролик қонунимизнинг 1-бобининг 1-моддасида бу фикримиз ўз ифодасини топган ҳолда фуқаролик қонунининг асосий негизи фуқаролик муносабати иштирокчиларининг тенглигини эътироф этишга, мулкнинг дахлсизлигига, шартноманинг эркинлигига, хусусий ишларга бировнинг бир кишининг ўз бошимчалик билан аралашишига йўл қўйилмаслигига, фуқаролик ҳуқуқлари тусқинликсиз амалга оширилишини, бузулган ҳуқуқлар тикланишини, уларнинг суд орқали ҳимоя қилинишини таъминлаш зарурлигига асосланади.

Фуқаролик ва юридик шахслар ўз фуқаролик ҳуқуқларига, ўз эркинликларига эга бўладилар ва бу ҳуқуқларини ўз манфаатларини кўзлаб амалга оширадилар. Улар шартнома асосида ўз ҳуқуқ ва бурчларини белгилашда ва қонун ҳужжатларига оид бўлмаган ҳар қандай шартнома шартларини аниқлашда эркиндирлар, деб кўрсатилган.

Янги қабул қилинган Фуқаролик Кодекси аввалги итифоқ даврида амалда бўлган кодексдан тубдан фарқ қилади, яъни мулкчиликнинг турлари, шакллари, даъво муддатлари, тижоратчилик, тадбиркорлик ва хусусий амалиёт билан шуғулланувчи шахсларга берилган ҳуқуқларда ва имкониятларда, ворислик ҳуқуқи тўғрисидаги, васият тўғрисидаги, воситачилик тўғрисидаги моддаларга киритилган ўзгаришлар бунга мисол бўла олади.

Масалан: Эски Фуқаролик Кодекси 622 моддадан иборат эди, янги Фуқаролик Кодексимиз эса 1199 моддани ўз ичига олади.

— олдинги кодексда мулкнинг социалистлик мулк, колхоз-кооператив мулки, касаба союз ва жамоат ташкилотларининг мулки, фуқароларга тегишли шахсий мулк турлари курсатилган бўлса, янги кодексда давлат мулки, хусусий мулк, интеллектуал мулк, муниципал мулк, умумий мулк, шахсий мулк, колхоз мулки ва касаба уюшмаларининг мулк шакллари курсатилган.

— Даъво муддатларида ҳам анча ўзгаришлар бор, олдинги кодексда фуқаролар билан фуқаролар, фуқаролар билан давлат ташкилотлари уртасида бузилган ҳуқуқни ҳимоя қилиш учун уч йил, ташкилотлар билан ташкилотлар уртасида эса бир йил белгиланган эди, янги кодексда ташкилотлар учун ҳам фуқаролар учун ҳам умумий даъво муддати уч йил деб белгиланган.

— Ворислик ҳуқуқини белгилашда ҳам янги қонунда жуда катта узгаришлар бор, яъни эски қонунда ворисларнинг 2 та навбати кўрсатилган бўлса, янги қонунда ворисларнинг 5 та навбати кўрсатилди.

— 1-чи навбатдаги ворислар мерос қолдирувчининг болалари, эри ёки хотини ва ота-онаси тенг улушда ворислик ҳуқуқига эга бўладилар.

— Мерос қолдирувчининг туғишкан ака-укалари, опа-сингиллари ҳам ота тарафдан, ҳам она тарафдан бобоси ва бувиси тенг улушда қонун бўйича 2-чи навбатдаги ворислик ҳуқуқига эга бўладилар.

— Мерос қолдирувчининг туғишган амакиси, тоғаси, аммаси ва ҳоласи тенг улушда қонун бўйича 3-чи навбатдаги ворислик ҳуқуқига эга бўладилар.

— Мерос қолдирувчининг олтинчи даражагача бўлган бошқа қариндошлари қонун бўйича 4-чи навбатдаги ворислик ҳуқуқига эга бўладилар.

— Қонун бўйича 5-чи навбатдаги ворислик мерос қолдирувчининг меҳнатга қобилиятсиз боқимандалари меросхўр бўла оладилар...

Олдинги фуқаролик қонунларимизда юқорида санаб утилган меросхурлар булмаса ёки уларнинг ҳаммаси меросдан воз кечса мерос мулк давлатга утказилар эди, Янги қонунда бу ҳолатлар назарда тутилмаган.

— Васият бўйича ҳам ворислик ҳуқуқи олишда ва васиятномани нотариал тартибда тасдиқлашда жиддий узгаришлар мавжуд, яъни шартли васиятнома ва махфий васиятнома турлари кўрсатилган.

— шартли васиятноманинг мазмуни шундан иборатки, васият қилувчи меросни олиниши учун меросхур ҳуқматворининг хусусиятини қонуний равишда шарт қилиб қўйишга ҳақли.

— Махфий васиятноманинг васият қилувчининг ҳоҳишига кура васиятнома нотариус томонидан унинг мазмуни билан танишиб чиқилмасдан тасдиқланади.

Махфий васиятномани васият қилувчи ҳақиқий саналмаслик хавфи остида ўз қўли билан ёзиши ва имзолашини мумкин. Васиятнома икки гувоҳ ва нотариус иштирокида хатжилдга солиниб, хатжилд елимланиши лозим, гувоҳлар ўз фамилияларин, исмлари, оталарининг исмини ва доимий турар жойларини кўрсатган ҳолда, хатжилдга имзо қуядилар. Гувоҳлар имзо қуйган хатжилд гувоҳлар ва нотариуснинг иштирокида бошқа хатжилдга солинади ва бу хатжилд (конверт) елимланади, унга нотариус устхатини ёзиб қуяди.

Эски қонунда бундай васиятнома турлари кўрсатилмаган эди.

Янги фуқаролик қонунининг 48 бобида воситачилик тўғрисида кенг тушунча берилган.

Воситачилик шартномаси бўйича бир тараф (воситачи) 2-чи тараф (комитент) топшириғи бўйича ўз номидан, бироқ комитент ҳисобидан бир ёки бир неча битимни ҳақ эвазига тўзиш мажбуриятини олади.

Воситачилик шартномаси ёзма равишда тузилиши шарт. Воситачи ўз зиммасига олган топшириқни комитентнинг курсатмаларига мувофиқ, воситачилик шартномасида бундай курсатмалар бўлмаганда эса—иш муомаласи одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофиқ комитент учун энг фойдали шартлар асосида бажарилиши лозим.

— Янги қонунда интеллектуал мулк тўғрисида ҳам кенг ҳуқуқлар белгиланган. Унинг объектларига: фан, адабиёт ва санъат асарлари, эшиттириш ташкилотларининг ижролари, фонограммалар ва эшиттиришлари, электрон ҳисоблаш машиналари учун дастурлар ва маълумотлар базалари, ихтиролари фойдали моделлар, саноат намуналари, селекция ютуқлари, фирма номлари, товар белгилари киради.

Фуқаролик Кодексининг 215 моддасида муниципал мулк турлари кўрсатилган.

Бундай мулк турларига давлат ҳокимияти маҳаллий органларининг мол-мулки, маҳаллий бюджет маблағлари, муниципал уй-жой фонди ва коммунал хўжалик корхоналар ва бошқа мулкий комплекслар, халқ таълими, маданият, соғлиқни сақлаш муассасалари киради.

Хулоса қилиб айтганимизда, янги қабул қилинган фуқаролик қонунимиз жуда мукаммал ишланган, барча мулкнинг шаклларини, турларини, барча ҳуқуқ нормаларини ўзида мужассамлаштирган ҳозирги замон талабларига жавоб бера оладиган қонундир.

Пардагул МАТЧАНОВА

Амударё тумани Давлат нотариал идораси катта Давлат нотариуси II-даражали ҳуқуқшунос.

Уллы жеңиске—52 жыл

УЛЛЫ УАТАНДАРЛЫҚ УРЫС ДӘУИРИНДЕГИ ҚАРАҚАЛПАҚСТАН МИЛИЦИЯСЫ

1941 жыл 22 июнь. Советлер Союзы менен дүзилген парахатшылық ҳаққындағы келисимди бузып, фашистлик Германия бизиң елимиз тынышлығын бузды.

Бул урыс қаншадан-қанша қалаларымыздың ўайран болыўына, қаншадан-қанша нәрестелердиң жетим қалыўына соның менен бирге көп ғана апатшылықтың болыўына баслы себепши болды.

Урыстың сол дәслепки күнлери Қарақалпақстаннан ҳәрекеттеги қызыл—Армия қатарына 62 мыңнан аслам жигитлер алынды. Мине усы жигитлердиң 130 дан асламы милиция хызметкерлери еди.

Олар тайын әскерий күш болғанлықтан саўаштың ең аўыр жерлерине жиберилди. Милиция хызметкерлери бөлим сәркардасы, киши сәркардалар болып саўашларда ерликлердиң талай үлгисин көрсетти. Көпшилиги урыс майданында мәртлерше қаза тапты. Ал айрымлары ана ўатанға жеңис пенен қайтып, милиция уйымларында хызметлерин даўам еттирди. Олардан Төрткүлли А. Валитов, Нөкистен Ж. Қарабаев ҳәм Қарақалпақстан халық комисариатының милиция басқармасында ислеп жүрип урысқа кеткен А. Матгазинлерди атап көрсетиўимиз орынлы. Мадгазин 1937 жылы Төрткүл районлық милиция басқармасына жынаят қыдырыў бөлими бойынша ўәкил болып жумысқа келди. 1939 жылы Москвадағы милиция мектебинде оқып атырғанында 1940 жылғы Финлер урысына қатнасады.

Урыстан қайтқаннан кейин 1943—1944 жыллары ҚҚАССР ИКВД сының бандитизм менен гүресиў бөлиминде баслық болып хызметин даўам еттирди. Урыс басланыўдан-ақ Қарақалпақстан милициясының жумысын әскерий тәртипте қайта қурыў керек болды. Солай етип бурынғы СССР ишки ислер халық комисариятының 1941 жыл 31-июлиндеги буйрығы менен ишки ислер халық комиссариаты ҳәм мәмлекетлик қәўипсизлик халық комисариатларын бириктирип, ишки ислер комиссариятын дүзди. Усы буйрыққа тийкарланып Өзбекстан ССРы Ишки ишлер халық комиссариаты өзиниң 1941 жыл 13 августтағы буйрығы менен Қарақалпақстан АССРы ишки ислер халық комиссариятын дүзди. Бул буйрық бойынша Қарақалпақстан АССР ишки ислер халық комисариаты қәўипсизлик бойынша лейтенант А. Рийзаев, орынбасары болып лейтенант А. Грючков ҳәм милиция капитаны С. П. Багманов бекитилди.

Урыс жылларында Қарақалпақстан милиция хызметкерлериниң фронтқа кетиўине байланыслы олардың қатары сийрексий баслады. Бул дәўирде милиция хызметкерлериниң басым көпшилиги фронтқа кеткенлигиниң нәтийжесинде олардың орынларына бир-қанша ҳаял-қызлар қабыл етилип, ишки ислер бөлиминде ислеўши ҳаял-қызлар саны 80 ге жетти... Олар милиция хызметкериниң жумысында ушырасатуғын барлық қәўипли жумысларды өзлестирди. Мине усы машақатлы милиция хызметинде ислеген ҳаял-қызлардан А. Сағдиева, З. Меншикова, Е. Будько, С. Өтениязова, Е. Балишева, А. Әўезова ҳәм Ш. Әўезовалар еди.

Жерлеслеримиз урыс майданында қан төгип атырған бир пайытта республикамыз аймағында урыстан қашқан қашқынлар топарларының халықты тонаўшылық фактлери көбейди. Усы жағдайларды есапқа алып жынаятшылықтың өсиўин тоқтатыў мақсетинде 1942 жыл 30-октябрдеги ҚҚАССР ишки ислер халық комиссариатының буйрығы менен бандитизмге қарсы гүрес алып баратуғын «ББ» бөлими дүзилди. Бул бөлимниң баслығы болып А. Мадгазин ҳәм 4 оператив хызметкер иследи.

Тарийхқа айланған сол жыллары милиция хызметкерлери тәрепинен ата-анасыз қалған жетим балаларды қорғаў бойынша үлкен жумыслар алып барылды.

1942 жылдың 14-январында ҚҚАССР халық комиссарлар совети Төрткүлде ҚҚАССР ишки ислер халық комиссариаты жанынан ата-анасынан айырылған балаларды қабыллаў, бөлистириў үйин дүзиў ҳәм оған арнаўлы жай ажыратыў ҳаққында қарар қабыл етти.

1943 жыл 10-июньде «қараўсыз қалған жетим балалардың аўҳалы ҳаққындағы» мәселе қаралып, онда қараўсыз қалған жетим балаларды азайтыў мақсетинде илажлар көриў ҳәм балалар үйлерин, интернатларды тексериў ушын ҳүкимет тәрепинен комиссия дүзилди. Бул комиссияға ҚҚАССР Халық Комиссарлар кеңесиниң баслығы П. Сейтов, Жоқарғы Кеңеинсиң баслығы М. Жуманазаров, ишки ислер халық комиссары Қадыров ҳәм саўда халық комиссары Сидоровлар кирди.

Қарақалпақстан милициясының ветеранлары урыс жыллары қыйын ҳәм машақатлы күнлерди бастан өткерди. Лекин олар өзлери таңлаған өмирлик жолларынан түңилмеди. Олар басларын өлимге тигип жынаятшылар менен бетпе-бет алысып келди. Оған Төрткүлдеги «Банк» операциясы мысал бола алады.

1943 жылдың 28-сәнесинде Төрткүл қалалық орайлық банкин Шәкир бала бандасы таламақшы болып қаланың шетинде бир үйде жыйналып отырғанда түн жарпында Төрткүл қалалық милиция бөлиминиң оператив топары бандалар отырған жайға басып кирип, гәззаплар есин жыйнайман дегенше олардан үшеўин оққа тутты. Шыра өшип, банда басшысы Шәкир қашып үлгереди. Олардың бир қаншасын жарадар ҳалында қолға алынды. Бул операцияларға қатнасқан милиционерлер Ю. Худайбергеновтың үш жерине оқ тийеди, ал С. Худайбергеновтың болса 11 жеринен пышақланады. Ал Ш. Аўезова аяғынан жараланды. Булар мәртликлери ушын Қарақалпақстан Халық Комиссариаты тәрепинен сыйлықланады.

Сол жалынлы жыллары Қарақалпақстан милициясы фронт артында халық пенен бирге болды ҳәм оған ҳадал хызмет етти. Олар колхоз ушын, өз ўатаны ушын жанын аямады, ҳәттеки олардың гей биреўлери усындай жынаятшыларға қарсы гүреслерде қаза тапты.

Қыйын ҳәм қыстаўлы урыс жыллары Қарақалпақстан Республикасы аймағында жынаятшылыққа қарсы гүрес алып барыўда басып өткен жоллары мәртликлерге толы инсанлар ҳүкиметимиз дыққатынан шетте қалмады. Олардың машақатлы мийнетлерин, көрсеткен ерликлерин итибарға алып усы ерликлери ушын ҳүкимет тәрепинен сыйлықланды ҳәм халық алғысына миясар болды. Олардан өзиниң мийнет жолын 1937 жылы Тахтакөпир районлық милиция бөлиминиң паспортисти лаўазымынан баслап, Қарақалпақстан ишки ислер министри лаўазымында 1961-жылға шекем хызмет еткен К. Сейтимбетов ҳадал хызметлери ушын ҳүкиметимиз тәрепинен «Қызыл байрақ», «Қызыл жулдыз» орденлери ҳәм бир неше медаллар Өзбекстан ҳәм Қарақалпақстан Республикаларының Жоқарғы Кеңесиниң ҳүрмет грамоталары менен сыйлықланды. Бозатаў районындағы оқыўшылар мектебиниң аты усы әжайып инсан исми менен аталды ҳәм оған естелик орнатылды.

Сондай-ақ, Уллы Ўатандарлық урыс жылларында ишки бандалар менен жекпе-жек айқасып, оларға қарсы гүресте ерлик көрсеткен милиция хызметкери Р. Тәжимуратовтың исмин мәңгилестириў мақсетинде, Қараөзек районындағы көшелердиң бири оның аты менен аталды. Төрт жыл даўам еткен урыстан кейин милиция хызметкерлериниң қатары фронттан аман есен елимизге жеңис пенен қайтқан азаматлар менен толықтырылып барылды. Олар өзлериниң ўазыйпаларын жуўапкершилик пенен орынлап өзлери үстинде аянбай ислеўи нәтийжесинде халық алғысына миясар болған басшы хызметкерлер болып жетисти.

Уллы Жеңистиң 52 жыллығы алдында ҳүрметли ветеранларымыз Ж. Ешниязов, Б. Юсупов, Т. Дәўлетмуратов, К. Бекмуратов, Н. Абдуллаев, К. Насуруллаев, А. Атаниязов, Ж. Ережеповлар ҳүрметли дем алыста болыўына қарамастан жәмийетлик жумысларға белсене қатнасып, келешеги уллы мәмлекетимиз әўладларын тәрбиялаўда өзлериниң үлеслерин қосып атыр.

Пүткил Республикамыз халқын Уллы Жеңистиң 52 жыллық мерекеси менен шын жүректен құтлықлап, шаңарақларына аманлық тилеп қаламан.

Н. ТАЎМУРАТОВ,

Қарақалпақстан Республикасы ишки ислер Министрлигиниң ветеранлар кеңесиниң баслығы, Қарақалпақстанға мийнети сиңген юрист.

ЖАСЛАР ТӘРБИЯСЫ ӘҲМИЙЕТЛИ МӘСЕЛЕ

ЖАСЛАР—КЕЛЕШЕК ТИЙКАРЫ

Халқымыздың руўхый дүньясын беккемлеў ҳәм раўажландырыў Өзбекстанда мәмлекет ҳәм жәмийеттиң ең әҳмийетли ўазыйпасы. Руўхый дүнья инсанға ана сүти, атаның үлгиси, балаларымыздың ўәсияты менен бирге сиңеди. Президентимиз И. Ә. Кәримовтың атап өткениндей «Жәмийетте жоқары руўхый байлықларды тастыйықлаў, миллий идеологияны қәлиплестириў, жайларымызда бай мәдений мийрас ҳәм тарийхый дәстүрлерди және адамийзатлық бахалылықларды ҳүрметлеўге, ўатанды сүйиўшиликке тәрбиялаў бизиң елимизде әмелге асырылып атырған барлық реформаларда белгилеўши фактор болып табылады.

Өзбекстан Республикасының ғәрезсизликке ерисип өзине тән раўажланыў жолын таңлап алыўдан баслап-ақ елдиң алдына қойған мақсетлерине жетиўдеги ең тийкарғы ўазыйпалардың бири халықтың психологиясын, дүньяға көзқарасын, ойлаў механизмин өзгертиў, келешектиң не екенлигин қәлиплестириўден ибарат.

Инсан ҳуқықлары ҳәм демократия сыяқлы улыўма адамгершилик ғәзийнелери, республикамыздың өзине тән өзгешелигине толық сай келеди.

Инсан ҳуқықлары бизиң жәмийетимизде нызамлар менен ғана емес, ал халықтың өз санасы, оның әдип-икрамлылық тәжирийбеси, мийрим-шәпәәти ҳәм сезгирлиги менен де беккемленеди.

1997-жыл мәмлекетимиз тәрепинен «Инсан мәплерин қорғаў» жылы деп белгиленди. Ҳәр бир инсанның ең биринши ҳәм әдиўли ҳуқықларының бири бул парахат жасаў ҳуқықы. Мәмлекетимиз ҳәм жәмийетимиздиң тийкарғы миннети усы ҳуқыққа барлық нызамлы жоллар менен кепилликлер бериўден үлги көрсеткендей ата-ананың, педагоглардың, жасы үлкенлердиң орны айрықша есапланады. Ҳәзирги ўақытлары жасларымыздың арасында мийнет етиўден қашып, жеңил жол менен дүнья табыўға, урлық етиўге, ҳәттеки жынаят ислерди етиўге қол урып атырғанлар да ушыраспақта. Усындай унамсыз жағдайларды болдырмаў, жынаятшылықтың алдын алыў бойынша, студент жасларымыздың өз ҳуқықларынан пайдаланыў мүмкиншиликлерине толық мағлыўматқа ийе болыў ушын бизиң Политехника Колледжимиз жәмийетлик пәнлер, цикли менен бирликте ҳуқық қорғаў уйымлары хызметкерлери менен ушырасыў кешесин өткерди. Бул ушырасыўға Қарақалпақстан Республикасының прокуроры аға жәрдемшилери Гәўҳар Бабажанова менен Азат Матмуратов, Қарақалпақстан Республикасының адвокатлары коллегиясының адвокаты Мурат Матмуратов, Нөкис қалалық прокуроры аға жәрдемшилери 1-класс юрист Турдыбай Ибрагимов пенен Ахмед Алеўетдиновлар қатнасты. Ушырасыў барысында қатнасыўшылар өз баянатлары менен шығып сөйлеп, жасларымыздың берилген сораўларына жуўаплар берди.

Сондай-ақ, ушырасыў ўақтында ҳуқық бузыўшылыққа қандай шаралар қолланылып, атырғанлығын, жаслар не себепли жынаятқа қол урып атырғанлығын ҳәм басқа да ҳәзирги ўақытта турмысымызда ушырасып атырған ўақыяларға тоқтап өтилди. Ушырасыў соңында колледж жәмәәти ҳәм студент жасларымыз, мазмунлы ушырасыў ушын өз миннетдаршылығын билдирип, қатнасыўшыларға естелик саўғаларын тапсырды.

Усындай ушырасыўлар өткерилип барылыўы жасларымыздың өз ҳуқықларынан пайдалана билиўи, жынаятқа қол урмаўы, олардың дүньяға көз-қарасы кеңейип, руўхый дүньясы бай елимиздиң ҳақыйқый перзентлери болып жетилисиўине исенемиз. 1996-жылы ҳуқық қорғаў уйымлары өзлериниң «Адам ҳәм Нызам» газетасын жарыққа шығарғаны ҳәмме ушын қуўаныш болды. Себеби, ғәрезсиз Қарақалпақстан Республикасының туңғыш ҳуқық қорғаў уйымларының газетасы арқалы республикамыз халқы күнделикли турмыс жағдайлары, заң хызметкерлериниң ис тәжирийбелери ҳәмде елимизде жүз берип атырған жынаят ислериниң ашылыўы ҳәм басқада жаңалықлар менен танысыўға ийе болды. Бизиң Нөкис Политехника Коледжиниң оқыўшы жасларыда «Адам ҳәм Нызам» газетасына жазылыўды шөлкемлестирип, қызығыўшылық пенен оқып бармақта.

Руўхый дүньясы жоқары раўажланған әўладларды тәрбиялаў, жәмийетимизге жоқары адамгершилик пазийлетлерин жетилистириў, жасларды бай мәдений мийрасларға адамгершилик қәдриятларға ҳүрмет, руўхый байлықларға садықлық ҳәм оларды исеним руўхында тәрбиялаў биз устазлардың ең биринши ўазыйпамыз ҳәм усы жумысларымызда күш-жигеримизди аямай жасларымыздың ертеңги күни азамат болып жетисиўине үлес қосыўымыз әдиўли миннетимиз болып есаплансын.

Гүлпаршын РЗАЕВА.

Нөкис Политехника Колледжиниң руўхый ҳәм ағартыў ислери бойынша биринши орынбасары.

ЮКСАК МАСЪУЛИЯТ БИЛАН

Бугунги кунда солиқ ва бошқа йиғинлар Давлат бюджетининг асосий манбаи бўлиб, улар республика ижтимойи, иқтисодий, маданий ва бошқа муаммоларни ечишда муҳим ўрин тутади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармонлари, Республика Вазирлар Маҳкамасининг қарорларини ҳаётга тадбиқ эта бориб, туман Давлат солиқ инспекцияси бир қанча ишларни амалга оширмоқда.

1997 йил 1-чоракда солиқ тушимлари юзасидан прогноз кўрсаткичлари 129.6 фоизга ортиғи билан бажарилди. 1997 йил 1-чорагида инспекциямиз ходимлари томонидан 161 солиқ қонунлари бажарилиши юзасидан текшириш ўтказилиб, шунда 45 ҳуқуқбузарлик ҳолати аниқланиб, 56 нафар шахсга 144,6 минг сўм жарима солиниб ўндириб олинди. Ўтказилган тафтишлар натижасида бир миллион сўмга яқин солиқ бюджетга қўшимча ҳисобланди ва молиявий жарималар Давлат бюджетига ундирилди.

Ўтган чорак давомида тадбиркорларнинг сони 382 нафарга етди, яъни 1996 йилга нисбатан 22 нафарга кўпайди. Ушбу тадбиркорлардан 644 минг сўм Давлат бюджетига ундирилди, бу кўрсаткич ўртача ҳар бир тадбиркорга ойига 562 сўмдан тўғри келади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1995 йил 12 майдаги дебиторлик қарзларни камайтириш юзасидан қабул қилинган фармон талабларини ўтган йилда бузган 57 нафар мансабдор шахсга 127,3 минг сўм жарима солиниб ундириб олинган бўлса, жорий йилда фармон талабини бузган 17 нафар мансабдор шахсга 51 минг сўм миқдорида жарима солинди ва ундириб олинди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 26 декабрь №621-сонли савдо шахобчаларини «назорат касса аппаратлари» билан таъминлаш юзасидан ушбу қарор талабини бузган 20 нафар шахсга 60 минг сўм миқдорида жарима солиниб шундан 33 минг сўми ундириб олинди. Назорат касса аппаратини ўрнатмай бир йил давомида икки марта савдо қоидасини бузган «Комила» хусусий дорихонаси эгаси Холбоева Комила устидан Ўзбекистон Республикаси Жиноят Кодексининг 189-модда 1 қисми билан жиноят иши қўзғатилиб ҳозирги кунда ички ишлар бўлими томонидан тергов ишлари олиб борилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1996 йил 3 август Фармони юзасидан йирик миқдорда Давлат бюджетидан қарзи бўлган 25 ташкилотга қарзни мол-мулк ҳисобидан ундирилиши огоҳлантириб талабнома юборилди. Ушбу ташкилотлардан кўрилган амалий чоралар натижасида бюджетга қарзлари қисман ундириб олиниб, прогноз кўрсаткичларини ортиғи билан бажаришга имконият яратиб берди.

Элликқалъа туман ҳокимлиги Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1995 йил 14 сентябрь №359 сонли солиқ идораларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш юзасидан қарорини бажариш бўйича солиқ инспекциясига яқиндан ёрдам бермоқда. Жумладан, яқинда маҳаллий бюджет маблағлари ҳисобидан солиқ инспекциясига «Тико» енгил автомобили олиб берилди, ҳар хил инвентарлар олиш учун 900 минг сўм пул ажратилди.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг саккизинчи сессиясида Ўзбекистон Республикаси Солиқ Кодекси қабул қилинди. Ушбу муҳим ҳужжат Республикамизда биринчи марта қабул қилинган солиқ қонунларини бир жойга тўплаган норматив ҳужжат бўлиб биз солиқ ходимлари зиммасига янада катта масъулият юклайди.

Саттор РЕИИМБЕРДИЕВ,
Элликқалъа туман Давлат солиқ инспекцияси бошлиғи.

ЖЕҢИС ТОЙЫНА АРНАП

Жеңислерден, жеңислерге ерискен,
Халқым, Жеңис тойың мүбәрек болсын.
Парахат күнлерде дийдар көрискен,
Ветеранлар моллам дөгерек болсын.

Оларға мудамы ҳүрмет даңқ болсын
Отырсын бәрҳама төрдиң төринде
Урыс оты өшсин, ел абад болсын,
Орденлер жарқырап өңирлеринде.

Тынышлық ураны жаңлап жәҳәнде,
Урыс деген сөзлер бизге жат болсын,
Ана ушын, бала ушын бәрҳама
Уллы дослық, меҳир-муҳаббат болсын.

Өткенлерди еске алып мудамы,
Ўатан тойын ҳәмме бирге тойлайық.
Таң қалдырып пүткил планетаны
Ўатан ушын өмиримизди арнайық!

ЕСТЕЛИК АЛДЫНДА

Саған арнап жай салыпты ақ тастан,
Алдыңда гул, мәңгилик от жағыпты.
Гул шеңберлер, ол ҳаққында сөз басқа,
Қапталыңда дәрья толқып ағып тур.

Қандай да ол таста суўлылық бардай,
Душпанларға кек ҳәм гөззел оянар!
Үмит еткен жигитти елдиң бир қыздың,
Сени ойлап сырласады аналар.

Досларың тур, қолларыңда гүли бар.
Исенбейди қалай айланды тасқа?
Жүрегинде үмит оты лапылдап,
Ойы жаманлыққа бармайды басқа.

Жалғыз емес, нешше миллион азамат,
Қорғап қалды өз елин, өз Ўатанын.
Олардың исими жүреклерде яд.
Олар мәртлер қатарына жатады.

Салима БАБАНИЯЗОВА.
(Хожели қаласы)

ҚУТЛЫҚЛАЎ

Ҳүрметли сиңлимиз Наргиза! Сени туўылған күниң менен шын жүректен қутлықлаймыз. Саған узақ өмир, өшпес бахыт, аңсаған әрманларыңа жете бериўиңе тилеклеспиз. **әжапаң РОЗА, жездең МУРАТ, сиңлилериң ШАХНОЗА, ГУЛНОЗА ҳәм иниң АЛИШЕР.**

СЕН ГӨЗЗАЛДЫҢ ГӨЗЗАЛЫСАҢ АМАНГУЛ

Жүзинде шадлы нур, күлки жайнаған,
Пейлиң мудам жақсы нийет ойлаған,
Қызлар сени жеңгеликке сайлаған
Сен гөззалдың гөззалысаң Амангүл.

Ақ көкирек даўрық урып сөйлеген,
Ҳеш ўақ туўры сөзди бурып көрмеген,
Бахты ҳәм талабы алға өрлеген,
Гөззаллардың гөззалысаң Амангүл.

Қонақ келсе қабақ шытып көрмеген,
Ким келсе де кет демеген, кел деген,
Бул әлемде ушырасады шенде-шен,
Гөззаллардың гөззалысаң Амангүл.

Жақсы қатын ердиң атын шығарар,
Деген рәўияты айтқан даналар,
Бийпатпаның бир сиңлиси саналар,
Сен гөззалдың, гөззалысаң Амангүл.

Сөйлеген сөзлериң шақмақ тасындай,
Боксене қуйылған сүмбил шашыңдай?
Тиллә жүзиклердиң гәўҳар қасындай,
Гөззаллардың гөззалысаң Амангүл.

Сулыў шырай—сымбатына жарасқан,
Көргенлер жолына айдай қарасқан,
Жамалына ай, жулдызлар таласқан,
Сен гөззалдың, гөззалысаң Амангүл.

Ишки дүньяң сымбатына болған сай,
Кеўил ханаң сулыўлыққа жүдә бай,
Сени сүйип сайлап алған Хожабай,
Сен гөззалдың, гөззалысаң Амангүл.

Махсет ЮСУПОВ.
Хожели районы ишки ислер бөлими статистика киши инспекторы милиция старшинасы.

Толыбай ҚАБУЛОВ,
Қарақалпақстан халық шайыры.

САҒАН ҲУҚЫҚ БЕРИЛГЕН

Сен—Инсансаң! Саған ҳуқық берилген,
Бул Ўатанда емин-еркин жасаўға.
Ҳәм ҳақың бар, түйме соғып темирден,
Я мүсиншы болып мәрмер қашаўға.

Сен—еркин қус! Саған ҳуқық берилген,
Не қәлесең—ықтыярың өзиңде.
Илҳам алып туўып-өскен елиңнен,
Шарықлап уш ийни келген жериңде.

Сен—тәбият! Саған ҳуқық берилген,
Толтырыўға өзиңдеги кемисти.
Ҳәм еркиң бар, қәлеген бир жериңнен
Қоныс басып, кеңейтиўге еристи.

Сен—қуяшсаң! Саған ҳуқық берилген,
Барлық жерге теңдей шуғла шашыўға.
Ериклисең ертең ерликлериңнен,
Нур дөретип, жаңа дүнья ашыўға.

Сен—төрт мәўсим! Саған ҳуқық берилген,
Жазы-қысы жайнап, қулпы дөниўге.
Жақсыға жай бероең жүрек төриңнен,
Тийислисең «назына да» көниўге.

О, Азамат! Ҳуқықың бар көп ғана.
Мийнет етип, май шайнап, пал жутыўға.
Саған ҳуқық берилмеген тек ғана,
Өз елиңнен өзге Ўатан тутыўға!!!

ЕСКЕ АЛЫЎ

Барлықбай арамызда болғанында туўылған күниңди өзиң менен бирге күтип алған болар едик. Әттең сум әжел бул күнди саған раўа көрмей, арамыздан ерте алып кетти. Сениң исмиң бизиң жүрегимизде мәңги сақланады.

Зайыбың АБАДАН.

ҚРИИМ баспа сөз орайы хабарлайды

17-апрелде Төрткүл районы Өзбекстан колхозында жасаўшы 1956 жылы туўылған Д. Мәмбетов «Москвич» машинасы менен 2-класс оқыўшысы У. Мадрахимованы қағып кеткен. Оқыўшы емлеўханада қайтыс болды.

* * *

15-апрель күни Халқабад қаласы пуқарасы Ж. Жаңабаев мәс ҳалында тракторды басқарып киятырып, изейкешке аўдарылып кеткен. Нәтийжеде оның жолаўшысы 1938 жылы туўылған Асқаров К. ўақыя орнында қайтыс болды.

* * *

Апрель айында Нөкис қаласында ҳәр қыйлы коммерциялық жеке меншик дүканларға белгисиз адамлардың урлыққа түсиўиниң 2 факти жүз берди. Бул дүканлардың әйнеклерине темир тор қурылмағанлықтан урылар айнаны сындырып, қолын тығып кийим, дәри-дәрмақларды тартып алып кеткен.

Нөкис қаласы ишинен ағып турған «Қызкеткен» «Рисовая» каналларына 1997 жылы қыста дурыслап муз қатпады. Март-апрель айларында усы каналлардан қыста бийдәрек жоғалған 7 адамның өли денелери табылды. Олардың денелерин тексерип көргенде, музға ойылып суўға мантығып қайтыс болғанлығы анықланды. Суўдан қыста да жазда да сақ болыўды суў бәлесинен сақла» деген халық даналығын халқымыздың еске салып жүриўин тилер едик.

Жәрдем көрсетилди

Қарақалпақстан Республикасында ишки ислер уйымларындағы хызмет ўазыйпасын орынлаў ўақтында қайтыс болған 27 хызметкердиң шаңарақлары бар. Бул шаңарақларға мәмлекет тәрепинен напақа берилип киятыр.

Қурбан ҳайты мүнәсибети менен бул шаңарақлардың ҳәр бирине ҚР Ишки ислер министриниң арнаўлы буйрығы менен үш мың сомнан қосымша жәрдем пулы берилди.

Қарақалпақстан Республикасы прокуратурасы жәмәәти Төрткүл районы прокурорының аға жәрдемшиси Махсуд Даўлетклычевтың әкеси **Аразмухаммед Даўлетклычевтың** қайтыс болыўына байланыслы терең қайғырыў менен кеўил айтады.

Қарақалпақстан Республикасы прокуратурасы жәмәәти Тахтакөпир районы прокуроры Ибраҳим Даўлетовтың әкеси **Жамил Даўлетовтың** қайтыс болыўына байланыслы терең қайғырыў менен кеўил айтады.

«АДАМ ҲӘМ НЫЗАМ»
ШӨЛКЕМЛЕСТИРИЎШИЛЕР; Қарақалпақстан Республикасы Прокуратурасы, Әдиллик Министрлиги ҳәм Ишки ислер Министрлиги
Газета А-3 форматында нусқасы 6465. 565 буйыртпа менен басылды.
Бас редактор Роза КӨБЕЙСИН қызы.
Редакцияның жәмийетлик кеңесгөйлери: Парахат АЙТНИЯЗОВ, Сейтназар ЕРЖАНОВ Батыр МАТМУРАТОВ, Халмурза МАМУТОВ, Фарҳад НИЗАМОВ, Азат НУРЖАНОВ, Жаңабай САДЫҚОВ, Жаңабай ШЫЛМАНОВ, Замира ШАМУРАТОВА, Ҳақимбай ҲАЛИМОВ.
Мәкан жайымыз;
Инд; 742000. Нөкис қаласы Ғәрезсизлик көшеси № 44 жай. телефон; редактор; 4—47—59.
Басыўға рухсат етилген ўақты 15. 00
Индекс 64624
Баспасөз бойынша Қарақалпақстан Республикасы Мәмлекетлик комитетиниң Нөкис полиграфкомбинаты